

הנדון:

הדם זורם מעורקי חרות לכהנא, והמיפלגה הליברלית התפגרה מזמן

החריבן החרות

על רקע זה מעניין פחות מה קורה לפגור של המיפלגה השנייה בליכוד, הקרויה ליברלית.

זאת היתה פעם מיפלגה מפוארת. היא מילאה תפקיד חשוב ביישוב ובתנועה הציונית. היא איחדה בקירבה כוחות אמיתיים — החקלאים הפרטיים כמושבות, בעלי הפרדסים, בעלי החתים והסוחרים בערים בארץ, יחד עם ציונים ליברליים ואנטיסוציאליסטיים כח"ל.

בסך-הכל היתה מיפלגה "הציונים הכלליים", כפי שנקראה אז, מיפלגה שמרנית, ששיתפה פעולה עם תנועת העבודה, ושהיו לה עמדות יוניות למדי כלפי הערבים. היא תרמה לזירה הפוליטית רמויות חשובות, שזכו, בצדק, ביוקרה ובכבוד — ישראל רוקח ופרץ ברנשטיין, למשל.

הוקנים מתו, התכנים הרעיוניים התרוקנו והתנונים החברתיים השתנו. איש אינו יודע את התאריך המדויק של מותה. אך הסגר נשאר קיים, כפי שקורה בישראל לאיפעם. בתוך הסגר הזה מקננים כל מיני צרעות, יתושים ודבורים.

איך נראה פגור פוליטי בישראל?

המיפלגה הליברלית התייצבה בפעם האחרונה בבחירות של 1961 — לפני 24 שנים.

מאז 1965 היא חוסה בצילה של תנועת החרות, ורכבה על זנבו של מנחם בגין. משמע: אף אחד מן "המנהיגים" הנוכחיים, שהתקוטטו השבוע ב"ועידה" של המיפלגה, לא התייצבו מעולם לפני ציבור ה"בחרים" של המדינה.

למעשה אין במיפלגה הליברלית חברים, אלא רק עסקנים המשתרלים להפיק ממנה רווחים. איש אינו יודע אם יש לה עדיין בחרים. חלק גדול מן הבחורים שהצביעו בפעם הראשונה למען הרשימה הליברלית לכנסת, לפני דור, הלכו כבר לעולמם.

אבל המיפלגה משופעת בכסף מקרנות המימון המיפלגתי. היא חולשת על אלף ואחד ג'ובים גדולים וקטנים, החל בשרה-אוצר וכלה בשליח הסוכנות היהודית במונטנה-קארלו. היא מחלקת לעסקניה איך-סוף של הטבות חומריות.

בין כל נחילי הטפילים הפוליטיים המוצצים את דם המדינה ואזרחיה, זהו הנחיל הצמא ביותר. הנה כי כן, מיפלגה בלי בחרים. בלי אידיאולוגיה. בלי מנהיגים, בלי תכנים רעיוניים ומוסריים, בלי כלום — ממלאה תפקיד חשוב בחלוקת-השלל של הצמרת.

אף אדם אחד, הממלא כיום תפקיד כלשהו במיפלגה זו, לא נמשך אליה בגלל סיבות של שליחות רעיונית או חובה מוסרית, כי אין שם רעיון או מוסר.

כל האנשים האלה נמשכו אליה מפני שזוהו פגור פוליטי, שבו יכולים היתושים והצרעות להתפרנס בכבוד (אם אפשר לקרוא לזה כבוד).

המיפלגה הליברלית אינה מיפלגה, כשם שאינה ליברלית. היא קאריירה. היא דרך לקידום בחיים. היא דרך לשררה ולכסף.

משום-כך, אין לאף אחד מן הליברלים האלה ריעות קבועות בעניין כלשהו. כל אחד מהם יכול להיות יונה או נץ, להיות בעד איתור עם הליכוד למחרת היום נגדו, נגד ממשלה מצומצמת עם המערך היום ובעדה מחר. כי אמת-המידה היחידה היא תועלת-אישית: מה טוב בשבילי ברגע זה?

אפשר לקחת כרוגמה מה ששרה לתנועות דומות בארצות אחרות. המיפלגה הלאומית-גרמנית היתה בגרמניה של ויימאר כוח חשוב הרבה יותר מאשר התנועה הנאצית. היה לה צבא פרטי של רבבות לובש-מרמס ("קסרת הפלדה"). היא שלטה בחלק גדול מכלי-התיקשורת, היא נהנתה מחסותו המיוחדת של נשיא-המדינה אדרייח-הינדנבורג, היא עזרה להיטלר להגיע לשלטון והציגה טרפה לממשלתו.

תוך זמן קצר רצח היטלר כמה ממנהיגי הצעירים, שלח רבים אחרים למחנות-הריכוז, הרס את התנועה ולא השאיר לה שרידים וזכר.

כיום קשה לזכור שהיתה איפעם קיימת. עסקניה שנתורה בחיים כתבו אחרי המילחמה ספרים, שבהם שפכו רמעות של חרטה על חלקם בתהליך שהביא להשתלטות המיפלגת הנאצית על המדינה.

עליה-מחשבה המעטים בצמרת חרות מתפכחים עתה, ורואים בפעם הראשונה את המתרחש. אך אין בידם להושיע. שמיר עסוק עדיין בקטטות עם יריביו בצמרת המיפלגה. יתכן שאריאל שרון יצא לרכוב על הגמר הגיועני של כהנא-תחיה אמונים כדי להגיע עליו לשלטון. גם אם יצליח בכך איפעם, יהיה זה סופה של תנועת-החרות ההיסטורית. במקומה תבוא תנועה פאשיסטית מאוחרת.

כציבור נאיב תנועת-החרות עדיין כגוף גדול, מנהיגת אחד משני הגושים הגדולים במדינה. אך זוהי מראית-עין בלבד. למעשה, דומה התנועה עכשיו לקנקן פדוק, שהמים דולפים ממנו, ושום כוח בעולם אינו יכול להחזיר לקרמיו.

או, אם להשתמש בדימוי אכזרי יותר: אדם פצוע, שהרס זורם מעורקי הפתחים, ואין רופא המסוגל לחסום את הזרם. כבר בכנסת הבאה יתקרב הגוש התחיה-כהנא בגודלו לסייעת חרות, והתהליך נמשך.

הנהגת תנועת-החרות שמרה על המזיגה הרוויזיוניסטית המיוחדת: לאומנות קיצונית כלפי חוץ, רמוקרטיה ליברלית כלפי פנים. בזה היה ייחודה.

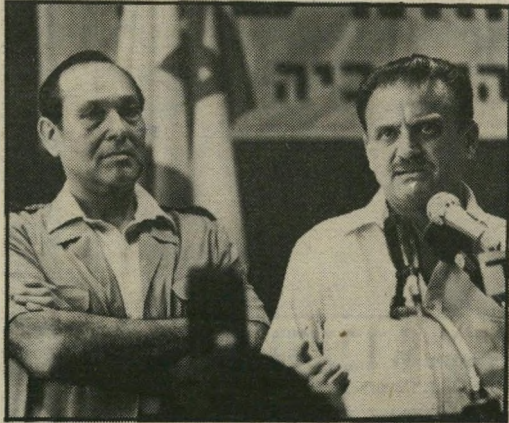
משום-כך מילאה תנועת-החרות, מאז יומה הראשון, תפקיד חיוני בביצור הדמוקרטיה בישראל. היא אספה תחת כנפיה את כל היסודות הלאומיים-קנאיים, הגיועניים והפופוליסטיים ברחוב היהודי, כשם שרק"ח, בצד השני, אספה תחת כנפיה את היסודות הלאומיים ברחוב ערבי.

חרות ורק"ח היו שני שסתומי-הביטחון של המישטר הציוני, מעין מחנות-הסגר לקנאים הקיצוניים משני הצדדים.

כל עוד שלט בגין בכיפה, המשיכה חרות למלא תפקיד זה. אך בגין נשבר, ועכשיו נשברת התנועה. הסכר, שמאחוריו הצטברו המים האלה, נפרץ. המבול העכור בא.

קטטות בין מנהיגי חרות, בינם לבין עצמם, אינן חשובות ביותר. יצחק שמיר, רודף לוי, משה ארנס ואף אריאל שרון אינם אלא כקצף שעל פני המים.

התהליך האמיתי, והמסוכן באמת, הוא שונה לגמרי. כל היסודות הגיועניים, הלאומניים-קנאיים, הדי

שרי ומודעי: צרעות בתוך הפגור

פרוטופאשיסטיים, שנכלאו בעבר עליידי תנועת בגין והוכספו למישטר הדמוקרטי, משתחררים עכשיו.

הם זורמים מתנועת-החרות אל תנועת-התחיה וגוש-אמונים, ומשם למאיר כהנא.

נכון שכהנא אינו מסוגל לכנות תנועה מסודרת, לארגן ולכנות כוח חשוב. אך זה אינו חשוב. מסכינו מתלכדים המוני בני-אדם, שהוא משמש להם לפה, והדוגלים בגלוי וכפה מלא בי רעיונותיו המיפלגתיים.

קורה לתנועת-החרות מה שקרה לתנועות דומות בארצות אחרות. המיפלגה הלאומית-גרמנית היתה בגרמניה של ויימאר כוח חשוב הרבה יותר מאשר התנועה הנאצית. היה לה צבא פרטי של רבבות לובש-מרמס ("קסרת הפלדה"). היא שלטה בחלק גדול מכלי-התיקשורת, היא נהנתה מחסותו המיוחדת של נשיא-המדינה אדרייח-הינדנבורג, היא עזרה להיטלר להגיע לשלטון והציגה טרפה לממשלתו.

תוך זמן קצר רצח היטלר כמה ממנהיגי הצעירים, שלח רבים אחרים למחנות-הריכוז, הרס את התנועה ולא השאיר לה שרידים וזכר.

כיום קשה לזכור שהיתה איפעם קיימת. עסקניה שנתורה בחיים כתבו אחרי המילחמה ספרים, שבהם שפכו רמעות של חרטה על חלקם בתהליך שהביא להשתלטות המיפלגת הנאצית על המדינה.

עליה-מחשבה המעטים בצמרת חרות מתפכחים עתה, ורואים בפעם הראשונה את המתרחש. אך אין בידם להושיע. שמיר עסוק עדיין בקטטות עם יריביו בצמרת המיפלגה. יתכן שאריאל שרון יצא לרכוב על הגמר הגיועני של כהנא-תחיה אמונים כדי להגיע עליו לשלטון. גם אם יצליח בכך איפעם, יהיה זה סופה של תנועת-החרות ההיסטורית. במקומה תבוא תנועה פאשיסטית מאוחרת.

כציבור נאיב תנועת-החרות עדיין כגוף גדול, מנהיגת אחד משני הגושים הגדולים במדינה. אך זוהי מראית-עין בלבד. למעשה, דומה התנועה עכשיו לקנקן פדוק, שהמים דולפים ממנו, ושום כוח בעולם אינו יכול להחזיר לקרמיו.

או, אם להשתמש בדימוי אכזרי יותר: אדם פצוע, שהרס זורם מעורקי הפתחים, ואין רופא המסוגל לחסום את הזרם. כבר בכנסת הבאה יתקרב הגוש התחיה-כהנא בגודלו לסייעת חרות, והתהליך נמשך.

כבר-כהנסת מיכאל איתן ברח מן ההפגנה הגדולה של גוש-אמונים בתל-אביב. גיליתי שזאת לא ההפגנה שלי, ספר.

מיכאל איתן הוא דגם ישראלי מוקטן של ג'ו מקארתי המנות, צייד-מכשפות מיקצועי, מסית ומדיח שלוחרסן, אדם שכל הקאריירה הפוליטית שלו בנויה על רצח-אופי והשמצות. הוא מסמל את השפל המחריד שאליה הירדורה כנסת ישראל. אם אדם כזה אינו מוצא את מקומו בהפגנה של גוש-אמונים — הרי זה מעיד עליה כאלף עדים.

תכן שהיה למיכאל איתן ולדומיו רגע של אמת. אולי הבקיע נרץ את החשיכה, שבה הם פועלים, ולפתע ראו מה מתרחש סביבם.

מתרחש משהו פשוט מאוד: חורבנה של תנועת-החרות.

בעוד שכולנו מסתכלים כמרותקים בפגור של המיפלגה הליברלית, הצף על פני המים המצחינים של הביצה הפוליטית הישראלית, איננו שמים לב לגסיסת אחותה הבכירה, תנועת-החרות.

גסיסה איטית, נסתרת, אך גסיסה של ממש, שאין ממונה חזרה אל החיים.

בהלה שגורם לה מאיר כהנא, השחצנות של גוש-אמונים, הקולנויות של התחיה — כולן יוצרות את ההרגשה, כאילו גולשת המדינה כולה ימינה, אל תהומות הגיוענות הפאשיסטיות. זוהי טעות אופטימית. אין זה קורה. על כל פנים, אין זה קורה לסיי.

תוצאות הבחירות האחרונות לכנסת ובהסתדרות, וסיקרי-דעת הקהל אומרים כולם, פה אחד, שאם בכלל יש תנועה, הרי זו תנועה קטנה שמאלה, מן הימין אל המרכז ושמאלה.

בשנים האחרונות לא גדל הימין מבחינה מיס-סרית. להיפך.

אך קרה משהו אחר, הגורם להרגשה הזאת. כתוך הימין קורה משהו.

תנועת-החרות נהרסת, וחלק גדול והולך של כוחה עובר ימינה, אל השוליים הפאשיסטיים.

די להבין את חומרת התהליך הזה, יש לזכור מה היתה תנועת-החרות.

תנועה זו הוקמה על-ידי מנחם בגין, כשעלה מן המחתר. אך למעשה אינה אלא מהדורה חרשה של התנועה הרוויזיוניסטית של זאב ז'בוטינסקי.

מיפלגה זו קמה בשנות ה-20, והיתה לה, מן הרגע הראשון, דמות מגובשת.

לא פעם ניסו להדביק לה תווית פאשיסטית. רודף בך-גוריון אמר על מנחם בגין שהוא תלמידו של אדולף היטלר, וגם על ז'בוטינסקי נאמרו דברים דומים.

אכן דבקו בתנועה כמה סמנים פאשיסטיים, וכמה מחבריה הבלוטים (כמו אבא אחימאיר) אף הגדירו את עצמם בגלוי כפאשיסטים. היו בתנועה פולחן של מנהיג, אהבה לטקסים ולמדים, פולחן של כוח, סיסמות לאומניות ופופוליסטיות מן הסוג האופייני לתנועות פאשיסטיות.

אבל התנועה הרוויזיוניסטית לא היתה פאשיסטית — לא בימי ז'בוטינסקי, לא בימי בגין.

כי ז'בוטינסקי, ליברל לאומני-ליברלי מן הדגם של סוף המאה שעברה, היה דמוקרט אמיתי. הוא היה ליברלי בכל נימי נפשו. הוא הטיף ל"ברזל ומלך", אך גם ל"בת-צחוק.

כך ירווה לו משפע אושר, כך-ערב, בן-צורת ובני, כי ריגלי דגל טוהר ויושר" — לא היו התחסדות. גם התוכנית המפורטת שלו לשיתוף הערבים בשלטון בארץ-ישראל, עד כדי מינוי נשיא או ראש-ממשלה ערבי, לא היו רק דיברית-עמולה למען הגויים. ז'בוטינסקי שגא את הגיוענות ואת הכפייה הרתית, היה אתיאטיט מושבע והאמין בשכל האנושי.

פאשיסט אינו יכול להיות ליברל ודמוקרטי. זהו דבר היפוכו.

עם כל ההבדל בין ז'בוטינסקי ובגין — ז'בוטינסקי, כידוע, לא כליך חייב את בגין, ולא רצה בו כממשיכו — הרי מבחינה זו הלך התלמיד אחרי המורה.

בגין היה ונשאר ליברל ודמוקרטי. זאת לא היתה העמדת-סינים. זה טבוע במהותו.

אפשר ללמוד ביקורת על הרבה ממעשיו של בגין, אך יש להודות בעובדה שלא רק כאיש-אופוזיציה, אלא גם כשנותן שלטון הקפיד בגין על חריות-האדם במדינה, לפחות ליהודים. גם מצדם של הערבים בישראל לא הורע בימי בגין, בהשוואה לקודמיו ממיפלגת-העבודה. חופש-הדיבור, חופש-העיתונות, חופש-הידע — כל אלה נשמרו בימי בגין לא פחות, ואולי יותר, מאשר בימי בך-גוריון.